

«Паўстаю на ўспамінак душы...»

Тым, такім ужо далёкім першаверас-неўскім, ранкам 1970 года са сцэны актавай залы філалагічнага факультэта нашай альма-матар у надзвычай эмацыянальным звароце да нас, першакурснікаў, прафесар Міхась Рыгоравіч Ларчанка натхнёна чытаў па памяці сёння ўжо славутыя радкі сваёй любімай студэнткі-пяцікурсніцы Жэні Янішчыц:

... Ты пакліч мяне, пазаві.

Сто дарог за маімі плячыма.

Пачынаецца ўсё з любві,

А інакш і жыць немагчыма.

А ўсяго праз некалькі месяцаў кіраўнік нашага літаратурнага гуртка Вячаслаў Пятровіч Рагойша падыдзе да мяне з нечаканай прапановай — для факультэцкай насценнай газеты напісаць рэцэнзію на першую кнігу Яўгеніі Янішчыц «Снежныя грамніцы» (1970 г.). Не помню ў падрабязнасцях, як набыў у кнігарні кніжку, як на працягу некалькіх дзён напісаў работу. Але помню добра (і пра тое цяпер раскажваю сваім шматлікім вучням і ўнукам), як з самай раніцы новага дня першым са студэнтаў стаяў ля сценгазеты і радок за радком перачытваў свае думкі пра вершы

юнай паэтэсы і як раптам у канцы артыкула замест свайго прозвішча ўбачыў прозвішча пяцікурсніка Яўгена Хвалея.

Такі вось здарыўся казус. Цікавым падзея і той факт, што за час вучобы ва ўніверсітэце з Жэні Янішчыц я так ніколі асабіста і не пазнаёміўся. Нават не ўзяў аўтограф на «Снежныя грамніцы». Хаця не адзін раз бачыў на лесвічных прыступках імкліваю паляшучку ці, як няхта сказаў, «яблыньку з палескага саду». Хаця і нейкі час наведваў «Узлёт» Алега Лойкі, куды забягала і Жэня Янішчыц.

Ды і ва ўсе сямідзясятны гады сустрэцца з Яўгеніяй Янішчыц мне не выпала. Хаця неяк восеньскім надвечоркам 1973 года зайшоў я да Рыгора Барадуліна на Рэспубліканскую, а там у гасцях — малады лейтэнант, ён жа паэт Сяргей Панізнік. Але пра тое, што ён яшчэ і муж Яўгеніі Янішчыц, я тады не ведаў. Наступны раз лёс наканаваў мне сустрэцца з Сяргеем Панізнікам толькі праз 41 год, 4 сакавіка 2014 года, на пахаванні народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна.

І ўсё ж сустрэча з Яўгеніяй Янішчыц, калі мы змаглі перакінуцца некалькімі

словамі, адбылася. 30 лістапада 1985 года ў Барысаве праходзіла сустрэча аматараў беларускага слова з Васілём Быкавым, Сяргеем Законнікавым і Яўгеніяй Янішчыц. І праз шмат гадоў сагравае маю душу ўспамін пра той халодны восеньскі дзень. І сёння ў школьным музеі «Літаратурны космас Мётчы» сярод 350 кніг з аўтографамі беларускіх пісьменнікаў ашчадна захоўваецца кніга паэтэсы «Дзень вечаровы» з наступным подпісам: «Шаноўнаму Уладзіміру Лайкову з пажаданнем таго, што самі хацелі б, а яшчэ — і поспехаў, і ўдач, якія ніколі не лішнія! Шчыра Яўгенія Янішчыц. 30.XI.85г.».

Калісьці, паўстагоддзя таму, мяне, усходніка, назаўсёды ўзяло ў палон Палессе. Дзякуючы ў тым ліку і наступным радкам Я. Янішчыц:

Прыедзь у край мой ціхі,

Тут продкаў галасы,

Тут беляў буслікі

І мудрыя лясы.

Апошні спачын Яўгеніі Янішчыц — Усходнія могілкі. Беларускі нацыянальны пантэон, дзе пахаваны вялікія і вядомыя беларусы. Тут ляжыць таксама і

мой родны дзед, бацька маёй маці, Апанас Парфёнавіч Курчоў (1890—1964):

Заўсёды, калі наведваю яго, абавязкова падыходжу да магілы Яўгеніі Янішчыц. І ў каторы раз ва ўнісон з паэтэсай сугучнымі становяцца радкі:

І прыйдуць іншыя... Узаемна

Уславім дзён сэрцабіццё.

Пара мне знаць, што недарэмна

Па кроплі траціцца жыццё!

Уладзімір ЛАЙКОЎ